9. Parlem de llibres

La tertúlia literària

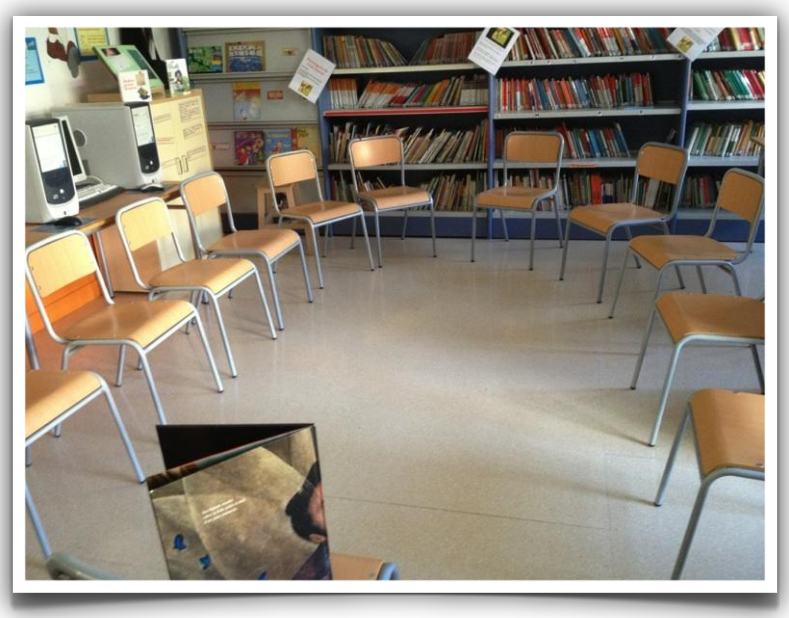

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

L'IMPULS DE LA LECTURA
> Una estratègia per a l'èxit escolar

L'Impuls de la lectura

Col·lecció de dossiers didàctics derivats de la formació sobre

L'aprenentatge inicial de la lectura (Saber llegir)

9. Parlem de llibres

La tertúlia literària

Elaboració:

Servei d'Immersió i Acolliment Lingüístics.
Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya.

Octubre 2013

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Compartir 3.0 de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se'n citi l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual a la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca

ÍNDEX

1. Justificació 4

2. Què diu la normativa 5

3. Objectius 6

4. Unes quantes recomanacions 7

4.1. Dossiers didàctics 7

4.2. El fons de les biblioteques escolars d'aula i d'escola 8

4.3. Els llibres que parlen de llibres 9

4.4. La tertúlia literària a partir d'Aidan Chambers 12

4.4.1. Desenvolupament de la seva proposta 12

5. Proposta didàctica 16

5.1. Objectius de l'activitat 16

5.2. Vinculació amb les competències 16

5.3. Desenvolupament de l'activitat 17

5.3.1. Tipus d'agrupaments 17

5.3.2. Abans de la lectura (per al mestre) 17

5.3.3. Durant la lectura 17

5.3.4. Després de la lectura 17

5.3.5. Aspectes que podem tenir en compte a l'hora d'analitzar un àlbum 19

6. Bibliografia 21

1. JUSTIFICACIÓ

El mediador és el pont que enllaça els llibres i els lectors i que en propicia el diàleg.

Joan Portell[1]

La importància de dedicar un temps a parlar dels llibres ve donada per un seguit d'aspectes importants implicats en l'aprenentatge de la lectura i en la formació de l'hàbit lector i del gust per llegir dels infants

Quan parlem de llibres amb els alumnes:

- Estem reforçant les dues dimensions de la lectura, la social i la privada, que fomenten les bones pràctiques. La dimensió privada, personal, psicològica, implica formular anticipacions i hipòtesis, verificar-les, i reformular-les, fer connexions dins del text, amb d'altres lectures i amb la pròpia experiència; la dimensió pública o social implica interaccions amb els altres, com ara comentar idees o fragments, recomanar i compartir lectures, confrontar interpretacions i connexions, discutir sobre els implícits... És aquesta dimensió pública o social la que pren més importància i rellevància en aquest tipus d'activitats (parlar dels llibres).
- Estem connectant amb els nostres coneixements, interessos, idees, desitjos i emocions, amb la nostra experiència personal; estem parlant de nosaltres mateixos i ho estem compartint amb els altres. És amb aquesta conversa on es genera un interès creixent per la lectura i s'hi creen uns vincles importants, afavorint que es formi una comunitat de lectors.
- Ens endinsem en una conversa que ens ensenya a pensar; això serà d'aquesta manera sempre que les interaccions orals que es produeixin vagin acompanyades d'una intervenció de l'adult que formuli unes preguntes adequades.
- A partir de la lectura expressiva per part del mestre, per part d'un company o bé a partir de la lectura individual, estem treballant la comprensió lectora, afavorint la competència lectora i el gust per llegir.
- Estem treballant estratègies vinculades amb el desenvolupament de la competència literària.

[1] PORTELL, J. *El club de lectura.* Generalitat de Catalunya: Departament d'Ensenyament, curs 2010/2011[En línia] <http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/7e76576c-4092-4959-a043-f28a3d70eddc/club_lectura.pdf> [Consulta: 17 febrer 2013]

Temps i espais per ser, per mostrar-se (la identitat individual): presentació de llibres, sorpreses, capses de vida, compartir treballs...

Temps i espais per parlar de la lectura: presentacions de llibres, recomanacions, préstec de llibres.

2. QUÈ DIU LA NORMATIVA

DECRET ***181/2008, de 9 de setembre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del segon cicle de l'educació infantil.***
Article 6
Capacitats
6.3 En finalitzar el segon cicle de l'educació infantil l'infant haurà de ser capaç de:

- Progressar en la comunicació i expressió ajustada als diferents contextos i situacions de comunicació habituals per mitjà dels diversos llenguatges.

ANNEX
CURRÍCULUM DEL SEGON CICLE DE L'EDUCACIÓ INFANTIL
Introducció

Per mitjà de la llengua oral l'infant podrà relatar fets i vivències, explorar coneixements, expressar i comunicar idees i sentiments, verbalitzar el que està imaginant, regular la pròpia conducta i la dels altres, participar en la solució de conflictes, reconèixer i gaudir de les formes literàries i percebre, doncs, que la llengua és un instrument d'aprenentatge, de representació, de comunicació i de gaudi.

(...)Les situacions de comunicació real en què intervenen la lectura i l'escriptura són les més idònies per a aquest aprenentatge.

Objectius

8. Comprendre les intencions comunicatives d'altres infants i persones adultes i expressar-se mitjançant la paraula, el gest i el joc.

9. Desenvolupar habilitats de comunicació, expressió, comprensió i representació per mitjà dels llenguatges corporal, verbal, gràfic, musical, audiovisual i plàstic; iniciar el procés d'aprenentatge de la lectura i de l'escriptura, de les habilitats matemàtiques bàsiques i de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació.

Annex 1

DECRET ***142/2007 de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària***

Competències bàsiques

Les competències comunicatives

Competència comunicativa lingüística i audiovisual

A partir d'una bona **interacció oral** s'aprèn a llegir i comprendre millor els textos i a escriure, reflexionar i revisar com s'escriu; s'aprèn a pensar. En això juguen un paper clau les preguntes, les que fa el professorat i les que han d'aprendre a formular els nois i les noies.

3. OBJECTIUS DE L'ACTIVITAT

- Ajudar a construir la comprensió i a adquirir les habilitats essencials per a l'èxit de la lectura.
- Afavorir el gust per llegir dels alumnes i ajudar a adquirir l'hàbit lector.
- Crear un ambient d'aula que projecti la importància de la lectura.
- Desenvolupar habilitats d'expressió oral que ajudin a construir coneixement.

- Participar en una conversa on es respectin totes les expressions personals, on tothom pugui dir allò que pensa dins d'un clima de respecte, i que ajudi a desenvolupar la competència literària.
- Construir significats a través de les aportacions individuals al grup, mitjançant l'establiment de connexions entre nosaltres i els companys, nosaltres i el món, entre nosaltres i la nostra relació amb altres lectures...

4. UNES QUANTES RECOMANACIONS

4.1. Dossiers didàctics

Darrerament s'han publicat diversos treballs orientats a fomentar l'interès pels llibres i la lectura que focalitzen l'atenció en el llibre com a objecte d'interès.

Recomanem especialment el material *Atrapats pels llibres*[2] que es troba a la web XTEC i que proporciona unes propostes molt detallades per treballar amb els alumnes.

als

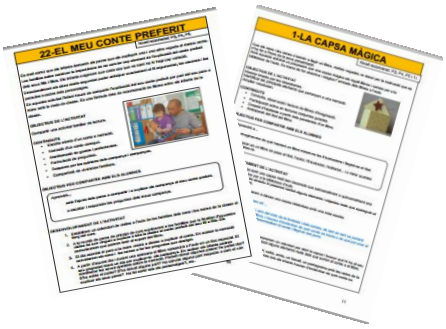

Activitats, jocs i estratègies per fer estimar els llibres infants.

Objectius del document:

- Fomentar **l'interès** pels llibres i el **plaer** per la lectura en els infants de 3 a 8 anys.
- Aconseguir que aquestes experiències **diverteixin**, desenvolupin la **imaginació** i desvetllin l'interès per **informar-se**.
- Aconseguir bons **hàbits lectors** als alumnes.
- Prendre consciència del **modelatge** per part del docent.
- Tenir en compte el component **emocional** indiscutible en la narració o la lectura.

Estructura del dossier:

[2] BUÑUEL, A.F.; GASSÓ, A. ; PONS, N. *Atrapats pels llibres: activitats, jocs i estratègies per fer estimar els llibres als infants.* Generalitat de Catalunya: Departament d'Ensenyament, 2011. [En línia] <http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/3119ac29-3721-4f42-940b-b6d8f81884c5/atrapats_pels_llibres.pdf> [Consulta: 15 octubre 2013]

1. **Explorem els llibres:** activitats per acostar els infants al món del llibre, per descobrir l'interior, els formats, les textures... i el seu maneig correcte.

2. **De què parlen els llibres?:** activitats per desvetllar els continguts, les vivències i les històries que s'expliquen en els llibres.

3. **Juguem amb els llibres:** activitats lúdiques al voltant de frases conegudes, personatges de contes, etc. per desenvolupar la imaginació, la creativitat i la descoberta dels textos escrits.

4. **Compartim els llibres:** activitats per compartir el que s'ha escoltat o llegit, així com idees per al mestre per engrescar les famílies en el gust per la lectura i la importància de llegir contes als fills.

5. **Descobrim els diferents gèneres:** propostes perquè els infants entrin dins els diferents gèneres literaris: el conte, el teatre, les faules, els poemes, les dites i els refranys.

4.2. El fons de les biblioteques d'aula i d'escola.

S'han de tenir en compte les preferències lectores de l'alumnat a l'hora d'oferir un material diversificat per llegir: recomanem tenir a les biblioteques d'aula i a les biblioteques escolars materials de lectura variats, que contemplin ficció i no ficció i les diferents tipologies textuals[3].

És important que el docent triï amb un criteri reflexionat el tipus de llibre que proposarà llegir als infants per parlar-ne després.

[3] Us recomanem que, per a la tria de fons bibliogràfics, tingueu en compte el que en diu el document: DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Directrius i estandards per a les biblioteques dels centres de Catalunya.* Generalitat de Catalunya. [En línia] <http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/38547944-4b4c-4f90-b364-ad81076f48fd/directrius_biblio_centres.pdf> [Consulta: 15 octubre 2013]

4.3. Els llibres que parlen de llibres

Recomanem un seguit de llibres que plantegen, en el seu argument, una reflexió sobre els mateixos llibres i la lectura.

Per tal de treure'n el màxim rendiment, és important que el docent en prepari la lectura i la posterior conversa, amb un seguit de preguntes que propiciïn la reflexió sobre la lectura i la comprensió d'allò que s'ha llegit.

LA NENA QUE ODIAVA ELS LLIBRES

Autora: Manjusha Pawagi.
Il·lustradora: Leanne Franson
Editorial: Joventut
Argument:

Hi havia una vegada una nena anomenada Meena que odiava els llibres. Els seus pares deixaven llibres per tot arreu: als armaris, calaixos, escriptoris...

De manera que, en realitat, els llibres la destorbaven. Tot va canviar el dia que Max, el seu gat, es va enfilar a la pila de llibres més alta de la casa: els llibres van caure i els personatges i els animals van sortir de les pàgines fent tombarelles, i van acabar al terra un damunt l'altre.

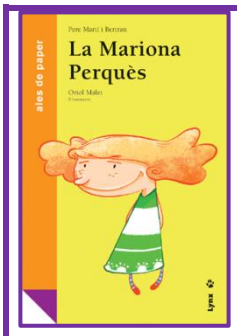

LA MARIONA PERQUÈS

Autor: Pere Martí i Bertran
Il·lustrador: Oriol Malet
Editorial: Lynx edicions
Argument:

La Mariona Perquès sempre vol saber el perquè de les coses. Per això tothom li diu la Mariona Perquès. Un dia, la seva mare li diu que ha d'aprendre a llegir. I, és clar, ella vol saber per què ho ha de fer. No és fàcil d'explicar, però, al final d'aquesta història, la Mariona sabrà per què ha d'aprendre a llegir, i per què això la farà tan especial.

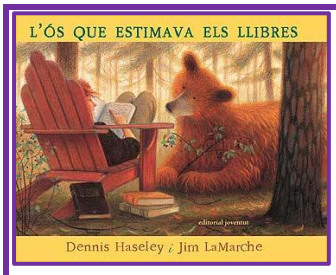

L'ÓS QUE ESTIMAVA ELS LLIBRES

Autor: *Dennis Haseley*
Il·lustrador: *Jim La Marche*
Editorial: Joventut
Argument:

Mentre passeja pel bosc un jove ós troba un tros de paper escrit a la vora d'una tanca. Malgrat que no sap llegir, el paper li causa tal magnetisme i curiositat que el guarda com un tresor.

Alguns anys més tard durant l'estiu, fent un tomb, observa una jove amb la mirada posada en un llibre. Aquest espectacle que relaciona amb el paper que encara conserva, el farà tornar tots els dies a sentir la seva màgica veu, fins i tot sense comprendre res, i a escoltar les històries que la jove llegeix tots els dies asseguda al costat de la seva cabana.

Un àlbum sobre la màgia de llegir i escoltar històries

A EN MAX NO LI AGRADA LLEGIR

Autor: Dominique de Saint Mars
Il·lustrador: Serge Bloch
Editorial: La Galera
Argument:

L'autora i l'il·lustrador d'aquest llibre van iniciar una sèrie protagonitzada pels germans Max i Lili l'any 1992. Gairebé cent títols de la col·lecció donen per tractar molts temes i plantejar-se moltes preguntes. La lectura és el tema de *A en Max no li agrada llegir*.

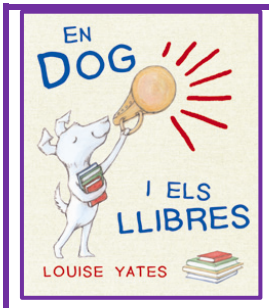

EN DOG I ELS LLIBRES

Autora: Louise Yates
Editorial: Flamboyant

Argument:

En Dog és un gos que té passió pels llibres i li encanten els contes, tant que obre la seva pròpia llibreria, on pot recomanar els llibres que més li agraden…
Podeu trobar el vídeo[4] amb el llibre en versió original al portal *Youtube*.

[4] <http://www.youtube.com/watch?v=WgH7xmlt8JY> [Consulta: 18 octubre 2013]

EL LLOP EDUCAT

Autor: Becky Bloom
Il·lustrador: Pascal Biet
Editorial: Edebé

Argument:

Quan el llop famolenc baixa a la granja, el sorprèn veure que els animals són molt educats, fins i tot una mica tibats. L'única manera d'entrar a la granja és aprenent a llegir.

EL ROC ESCRIU UNA HISTÒRIA

Autor: Tad Hills
Il·lustrador: Tad Hills
Editorial: Juventud

Argument:

El Roc estima els llibres i li encanten les paraules. Un dia té la idea d'escriure una història. Però no sap què escriure. No li ve cap història al cap. El seu mestre, el petit canari, l'aconsellarà.

[5] <http://www.super3.cat/unamadecontes/web/blog/blog/238> [Consulta: 18 octubre2013]

4.4. La tertúlia literària a partir d'Aidan Chambers

Presentem la proposta d' Aidan Chambers[6]. En el seu llibre *Dime*[7] planteja un tipus de conversa literària especial en què les interaccions dels alumnes en siguin el més important; en què el docent només formuli preguntes en el moment que escau, preguntes que permetin aprofundir més en el contingut i l'impacte personal de la lectura; preguntes que ofereixin altres visions més àmplies o diferents, o focalitzin l'atenció en detalls que, potser, havien passat desapercebuts: una manera de formular cert tipus de preguntes que cada docent pot adaptar en funció de les lectures i de la trajectòria de la conversa.

4.4.1.Desenvolupament de la seva proposta.

Aquest llibre és una proposta desenvolupada al llarg d'anys de treball que ofereix informació pràctica sobre la conversa literària a les aules. Explica alguns dels processos relacionats amb la lectura i la conversa sobre els llibres.

De la seva experiència s'ha formulat una estructura, un repertori de preguntes que ajuda a parlar del que llegim. Dime *tracta de com ajudar a parlar bé sobre els llibres quan s'han llegit i, no només a parlar bé, si no a escoltar bé.*

Chambers proposa un seguit de preguntes que ajudaran a gestionar la conversa per arribar a aconseguir l'objectiu principal: parlar bé del que s'ha llegit.

Planteja partir de tres tipus diferents de preguntes que el docent ha d'haver preparat prèviament, en funció de cada lectura.

Les ***preguntes bàsiques*** són les que es relacionen amb si els ha agradat el llibre o no, si hi ha alguna cosa que els ha desconcertat i també aquelles dirigides a buscar connexions.

Seguidament proposa continuar amb les preguntes que ell anomena ***preguntes generals,*** que promouen comparacions i aporten idees, informacions i opinions que donen suport a la comprensió, i acabar amb les ***preguntes especials,*** que són aquelles que dirigeixen la conversa fins al descobriment de peculiaritats que encara no han sorgit.

[6] Professor i escriptor britànic nascut l'any 1934 i reconegut per les seves obres relacionades amb la literatura infantil. < http://www.aidanchambers.co.uk/> [Consulta: 18 octubre 2013]

[7] CHAMBERS, A. *Dime*. . México: Fondo de Cultura Económica, 2007. (Espacios para la lectura)

PREGUNTES BÀSIQUES: relacionades amb si els ha agradat o no, si hi ha alguna cosa que els ha desconcertat i també aquelles dirigides a buscar connexions amb la pròpia experiència personal o amb d'altres obres que hagin llegit.

- Hi ha alguna cosa que t'hagi agradat d'aquest llibre? Alguna cosa que no t'hagi agradat?
- Alguna cosa t'ha cridat especialment l'atenció?
- Alguna part t'ha avorrit?
- T'has saltat alguna part? Quina part ? Què t'ha fet deixar-ho?
- Hi ha alguna cosa que t'hagi desconcertat?
- Alguna cosa l'has trobada estranya?
- Alguna cosa t'ha agafat per sorpresa?

PREGUNTES GENERALS: proporcionen comparacions i aporten idees, informacions i opinions que donen suport a la comprensió

- La primera vegada que vas veure el llibre, abans de llegir-lo, quin tipus de llibre vas pensar que seria? Què et va fer pensar això?
- Ara que ja l'has llegit, és el que esperaves?
- Has llegit altres llibres com aquest? En què s'assemblen? En què es diferencien?
- Havies llegit aquest llibre abans? Si és així, ha estat aquesta vegada diferent? Et va agradar més, menys? El recomanaries a una altra persona?
- Has llegit paraules, frases... que t'agradessin?
- Si l'autor et preguntés què es pot fer per millorar el llibre, què li diries?
- Hi ha alguna cosa que passa al llibre que t'hagi passat a tu?
- Quines parts del llibre et semblen més connectades al món de la realitat?
- Quan llegies veies la història passant a la teva imaginació? Quins paratges s'han quedat més gravats a la teva ment?
- Quantes històries diferents pots trobar en aquesta història?
- Has llegit el llibre de pressa o a poc a poc? T'agradaria tornar a llegir-lo?
- Què li diries als teus amics d'aquest llibre? Coneixes algú a qui li agradaria especialment aquesta història?
- Algú de la classe ha dit alguna cosa que t'hagi fet canviar alguna opinió sobre el llibre? O que t'hagi ajudat a entendre'l millor?
- Què és per a tu allò més important del llibre?
- Algú sap alguna cosa sobre l'autor?, sobre com va escriure la història? On? Quan?...

PREGUNTES ESPECIALS: dirigeixen la conversa fins al descobriment de peculiaritats que encara no han sorgit.

- En quant de temps ha passat la història?, Hi ha parts de la història que succeeixen en molt temps, però s'expliquen amb rapidesa, i d'altres que passen de pressa, però fa servir mes temps per explicar-les?
- On va succeir la història?, Hauria pogut succeir de la mateixa manera en un altre indret? Et sembla interessant el lloc on passa?
- Quins personatges t'han semblat més interessants?
- Quin personatge no t'ha agradat? Algun personatge et fa pensar en alguna persona coneguda per tu?
- Qui narra la història? Què creus que pensa sobre els personatges?

Les sessions "dime", en la seva versió original, es desenvolupen quinzenalment durant una hora o hora i mitja. Es poden fer a partir de la lectura expressiva per part del mestre d'unes pàgines del llibre que comparteix amb el grup. Pot ser també que la lectura la faci un dels alumnes. També és possible que la conversa literària sorgeixi a partir d'un temps de lectura individual i després la trobada amb el grup. Aquest temps de lectura individual es pot fer a l'escola o bé a casa.

El paper del docent en aquest mètode és el de moderador de la conversa. Com a moderador té unes tasques marcades: donar la paraula, formular preguntes que incitin a la reflexió i no donar el seu punt de vista sobre la història fins que aquesta conversa ja està avançada, per no influir en la visió dels alumnes. Aquesta situació, que pot causar cert respecte en el docent, pot millorar:

a) Coneixent molt bé el llibre/àlbum de què es parlarà.

b) Havent preparat una selecció de preguntes per anar guiant la conversa literària.

De la mateixa manera que hem esmentat abans que no es poden plantejar tots els ítems a observar en una mateixa obra, tampoc no s'han de formular totes les preguntes que s'han preparat prèviament: es tracta només de tenir-les preparades i anar-les formulant en funció dels girs que es produeixen en la conversa.[8]

[8] BADIA, M. ; LLADÓ, C. *Els il·lustrats: una descoberta, diverses veus.*[En línia]. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. GENERALITAT DE CATALUNYA, 2013.<http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/8a244715-1333-4a23-adcc-735622e229f8/albums_illustrat.pdf> [Consulta: 9 octubre 2013]

També es recomana, a l'hora de formular preguntes, descartar els "perquè?" ja que consideren que abarca el tot, que no ofereix cap ajuda i que es pot interpretar com a examinador. És per aquest motiu que l'autor opta per la paraula "dime"/"digue'm" i el "què t'ho fa pensar?", ja que considera que aquestes paraules suggereixen un desig de col·laborar, indica que la mestra/e té un desig real de saber que pensa el lector i també anticipa un diàleg conversacional en lloc de l'interrogatori.

Es recomana també crear un ambient adequat perquè cada membre del grup pugui expressar lliurement allò que pensa i que el que diu sigui acollit de manera positiva tant per part de la mestra com per part dels companys.

5. PROPOSTA DIDÀCTICA

A partir de la lectura del libre *El peix irisat*[9], proposem una activitat per parlar sobre aquest llibre seguint el tipus de preguntes que proposa Chambers i que es relacionen directament amb la dimensió literària de la lectura.

EL PEIX IRISAT

Autor i il·lustradora: Marcus Pfister
Editorial: Beascoa
Argument:

El peix irisat, gràcies a les seves escates de mil colors, és l'animal més bonic de l'oceà. Tot i això, es troba sol. Per què els altres peixos no volen jugar amb ell? Un llibre amb il·lustracions meravelloses que ens ensenya la importància de saber compartir. (Font: BOOLINO[10]).

5.1. Objectius de l'activitat

- Implicar els alumnes en una conversa literària al voltant de l'àlbum que s'ha llegir.
- Ensenyar-los a expressar i argumentar opinions personals de forma lliure i amb respecte.
- Afavorir el gust per llegir dels alumnes.

5.2. Vinculació amb les competències

L'activitat que proposem es relaciona amb les competències bàsiques 2 i 11 de l'àmbit linguístic.

Competència 2. *Aplicar estratègies de comprensió per obtenir informació, interpretar i valorar el contingut d'acord amb la tipologia i la complexitat del text i el propòsit de la lectura.*

Competència 11. *Llegir fragments i obres i conèixer autors i autores significatius de la literatura catalana, castellana i universal*

El document sobre les competències bàsiques[11] es va publicar el gener del 2013 i es pot trobar a la pàgina principal de la XTEC.

[9] PFISTER, M. *El peix irisat*. Beascoa.
[10] <http://www.boolino.com/ca/libros-cuentos/27283-El-peix-irisat> [Consulta: 18 octubre 2013]
[11] <http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Home/Departament/Publicacions/Col_leccions/Competencies_basiques/competencies_llengua_primaria.pdf> [Consulta: 18 octubre 2013]

5.3. Desenvolupament de l'activitat

5. 3.1. Tipus d'agrupament: gran grup

*É*s una activitat adequada per a infants de P5 però en funció de les característiques de cada grup es podria aplicar a altres nivells educatius.

5.3.2. Abans de la lectura (per al mestre)

Pensar en quin espai es farà l'activitat: tant si es fa a la biblioteca com a la classe ha de ser un espai agradable, tranquil, amb els alumnes distribuïts de manera que permeti el seguiment de tothom; s'ha de crear una situació còmoda que afavoreixi la conversa posterior.

El docent ha de conèixer bé l'àlbum i haver-lo analitzat amb deteniment, tant les imatges com el text (preveure dificultats de vocabulari, d'estructures...).S'ha de preparar les preguntes que formularà un cop acabada la lectura, les pauses que farà, quins aspectes de les il·lustracions voldrà comentar...

5.3.3. Durant la lectura

És convenient que el grup es disposi en semicercle de manera que tothom es pugui mirar i escoltar sense dificultat.

Presentar l'autor/l'il·lustrador, així com esmentar altres obres que hagin creat. Començar fent hipòtesis a partir dels paratextos[12], a partir d'observacions i preguntes del docent i els altres alumnes.

Suggerim dues maneres diferents de llegir l'àlbum als alumnes:

a) Primer el docent ensenya tot l'àlbum, pàgina per pàgina, als alumnes, en silenci. Quan acaba, els alumnes expliquen què creuen que passa a la història. Després, el mestre llegeix.

b) El mestre va llegint cada pàgina i després ensenya la il·lustració als alumnes, deixant prou temps perquè puguin observar-la amb deteniment.

5.3.4. Després de la lectura

Un cop acabada la lectura, iniciem la conversa al voltant de l'àlbum. El mestre ha d'actuar de dinamitzador, ha de ser un bon gestor de la conversa perquè no es generi una conversa en la qual es parli per parlar, sinó una conversa en la qual es parli per aprendre.

A continuació mostrem una proposta amb els diferents tipus de preguntes que es poden fer a partir de la proposta que fa Chambers. Es tracta només d'una guia, cada docent les pot adequar al seu context.

[12] Tota la sèrie de recursos del llibre, com a objecte, que formen part de la narració i que contribueixen a interpretar-ne el contingut i faciliten l'elecció de l'exemplar: tipus de títol, imatges de les cobertes, els colors o imatges de les guardes (primeres i darreres pàgines dels llibres), les pàgines de presentació i la portada, les dedicatòries, el tipus de lletra que utilitza ...

Preguntes per a la conversa literària

Preguntes bàsiques

- Hi ha hagut alguna cosa que us hagi agradat d'aquest llibre?
- Alguna cosa no us ha agradat?
- Alguna cosa us ha desconcertat, l'heu trobada estranya?
- Alguna cosa us ha costat de comprendre?

Preguntes generals

- Quan us he ensenyat el llibre abans d'explicar-lo, què heu pensat que passaria?
- Heu pensat que us agradaven les imatges que surten a la coberta? Ara que us l'he llegit i heu vist les il·lustracions, encara penseu el mateix?
- Hi ha alguna de les paraules o expressions que utilitza l'autor que no us hagi agradat?
- Quan us ho anava llegint, podíeu imaginar-vos la història?
- Creieu que si no us hagués ensenyat les imatges, la història us hauria agradat igual?
- Quantes històries heu trobat dins d'aquest llibre?
- En quant de temps creieu que transcorre aquesta història?

Preguntes especials

- Al començament de la història diu que el peix irisat era el més bonic de l'oceà. Com es devia sentir? Us heu sentit alguna vegada així?
- Per què penseu que no volia jugar amb els altres peixets? Què us sembla que pensaven els altres?
- Li hauríeu donat vosaltres una escata lluent al peix petit? Què hauríeu fet?
- Què devien pensar els altres peixos, quan el peix petit els va dir que no els volia donar cap escata de les seves?
- Com es devia sentir el peix irisat a partir d'aquell moment, quan ja ningú no volia jugar amb ell? Us heu trobat algun cop amb alguna situació semblant?
- Per què el pop devia saber la solució al seu problema? T'ha recordat algun altre personatge d'un altre conte que hagis llegit? Hi hauríeu anat a visitar-lo?
- Quan el pop li diu que ha de regalar les escates pera arreglar el seu problema, què creieu que devia pensar el peix irisat?
- Per què creieu que va canviar d'opinió després?
- Com se sent finalment el peix irisat? Creieu que troba a faltar les seves escates? Què us ho fa pensar?
- Aquesta història, us ha fet posar tristos en algun moment? I contents?
- Vosaltres hauríeu fet el mateix que el peix irisat?
- On deuen ser els pares del peix irisat?
- Qui creieu que explica aquesta història? Creieu que el narrador sent simpatia pel peix irisat?
- Hi ha algun personatge que us hagi agradat especialment?

5.3.5. Aspectes que podem tenir en compte a l'hora d'analitzar l'àlbum

El format del llibre

És un àlbum rectangular, amb les cobertes de cartoné, brillants. El llibre està imprès en paper setinat, i té un tacte fi. A la coberta presenta el seu protagonista, el peix irisat, i té les escates fetes amb un material brillant.

Els paratextos

El títol ens presenta el protagonista de la història. Probablement els alumnes desconeixen el significat de la paraula "irisat", i els podem animar a fer hipòtesis sobre què pot voler dir.

Les guardes són fetes amb aquarel·la, de tons liles i amb aigües blanques, talment com si es tractés del mar. A la part inferior dreta trobem la imatge del peix irisat que, mirant cap a la dreta i com si estigués a punt de sortir nedant de la pàgina, ens convida a començar la història.

A la part superior de la mateixa pàgina trobem la dedicatòria, "A la Brigitte", que permet fer hipòtesis sobre qui pot ser.

A la guarda del final trobem la mateixa imatge, però el peix, en aquesta ocasió, només té una escata brillant.

Les il·lustracions

Són fetes amb aquarel·la i representen el fons del mar, amb diferents tons blaus, molt suaus.

El peix irisat porta incorporades algunes escates lluents, que desapareixeran després quan comenci a regalar-les, quedant-se'n només una; llavors, els altres peixos també les llueixen. Les il·lustracions són de tipus realista, evoquen la realitat.

Hi ha il·lustracions que ocupen una doble pàgina, i en aquest cas el text es troba en una de les dues pàgines, ocupant un espai petit, i d'altres il·lustracions ocupen una sola pàgina i el text es troba a la del costat, en negre sobre blanc.

La relació text-imatge

La imatge i el text es complementen per explicar la història. Les il·lustracions i la lluentor de les escates del peix ajuden a comprendre millor la història.

El narrador

Està escrit en tercera persona, per un narrador extern que, en certs moments, deixa entreveure la seva simpatia pel protagonista.

El tractament del temps

La història està explicada en temps passat, i des que comença fins al final sembla que passi un temps dilatat: en un principi es conta que els altres peixos volien jugar amb el protagonista i que un dia un peixet li va demanar una escata i ell s'hi va negar. Pot ser que hagin transcorregut diversos dies des del

començament de la història, setmanes fins i tot, que s'expliquen en un parell de pàgines.

Llavors és quan el peix irisat es nega a donar la seva escata, se n'adona que els altres no volen jugar amb ell i decideix anar a visitar el pop i trobar una solució; des d'aquest moment fins al final de la història es dediquen moltes pàgines a explicar un fet que potser transcorre en un temps més curt.

El tipus de final

Aquesta història té un final de tipus tancat i positiu: deixa clar que a partir del dia que el peix decideix compartir les seves escates els seus problemes desapareixen. El protagonista ha evolucionat de forma positiva, després de les aventures que ha passat.

El protagonista i els personatges

El protagonista es diu com el títol de l'àlbum. Des d'un primer moment es deixa ben clar que és un peix molt bonic, però alhora, una mica massa orgullós; quan els altres peixos li demanen de jugar, ell els ignora i es passeja tot lluint les seves escates.

En el moment que es nega a donar-ne una al peixet que la hi demana demostra el seu egoisme: prefereix perdre els seus amics abans que regalar les escates.

Arriba un punt de l'obra en què el peix es transforma: el seu orgull comença a cedir i, en fer-ho, descobreix que se sent millor (en el moment que comença a regalar les escates i veu que els altres llavors volen ser amics seus).

Temes que podem treballar

A partir de la lectura d'aquest àlbum es pot estirar la conversa sobre la personalitat del peix Irisat i els sentiments que els susciten: és un peix que es mostra egoista, orgullós i se sent superior als altres, i això fa que es quedi sense amics.

Es pot aprofitar per parlar de valors com l'amistat, la generositat i la humilitat.

6. BIBLIOGRAFIA

- BADIA, M. ; LLADÓ, C. *Els il·lustrats: una descoberta, diverses veus.*[En línia]. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. GENERALITAT DE CATALUNYA, 2013. <http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/8a244715-1333-4a23-adcc-735622e229f8/albums_illustrat.pdf> [Consulta: 9 octubre 2013]
- BUÑUEL, A.F.; GASSÓ, A. ; PONS, N. *Atrapats pels llibres: activitats, jocs i estratègies per fer estimar els llibres als infants.* Generalitat de Catalunya: Departament d'Ensenyament, 2011. [En línia] <http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/3119ac29-3721-4f42-940b-b6d8f81884c5/atrapats_pels_llibres.pdf> [Consulta: 15 octubre 2013]
- CHAMBERS, A. *Dime. .* México: Fondo de Cultura Económica, 2007. (Espacios para la lectura).
- COLOMER, T. *Introducción a la literatura infantil y juvenil actual.* Madrid: Editorial Síntesis, 2010.
- DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Directrius i estandards per a les biblioteques dels centres de Catalunya.* Generalitat de Catalunya. [En línia] <http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/38547944-4b4c-4f90-b364-ad81076f48fd/directrius_biblio_centres.pdf> [Consulta: 15 octubre 2013]
- DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic. Llengua catalana i llengua castellana. Identificació i desplegament a l'educació primària.* Generalitat de Catalunya. [En línia] <http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Home/Departament/Publicacions/Col_leccions/Competencies_basiques/competencies_llengua_primaria.pdf> [Consulta: 15 octubre 2013]
- PFISTER, M. *El peix irisat.* Beascoa (1998)
- PORTELL, J. *El club de lectura.* Generalitat de Catalunya: Departament d'Ensenyament, curs 2010/2011[En línia] <http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/7e76576c-4092-4959-a043-f28a3d70eddc/club_lectura.pdf> [Consulta: 17 febrer 2013]

L'Impuls de la lectura

Col·lecció de dossiers didàctics derivats de la formació sobre **L'aprenentatge inicial de la lectura (Saber llegir)**

1. L'escolta estructurada
2. La lectura compartida
3. La lectura guiada
4. La lectura expressiva
5. Orientacions per a la confecció d'una prova de lectura en veu alta
6. Activitats autònomes de comprensió lectora
7. Lectura i família
8. Presentació i recomanació de llibres
9. Parlem de llibres
10. Activitats per treballar les estratègies de comprensió lectora a l'educació infantil i al cicle inicial de primària
11. La lectura d'un àlbum il·lustrat: *Magenta i la balena blanca*
12. Exemple de prova de lectura. Cicle inicial
13. Els jocs d'ús social
14. Racons de joc simbòlic. Una manera de jugar i descobrir els usos de la lectura
15. Sistematització del codi escrit. Referents per a l'aula
16. Avaluació de la lectura en els primers nivells d'escolarització
17. Avaluació d'actituds envers la lectura